

İÇİNDEKİLER / Contents

MAKALELER / Articles

Neslihan AKÇA

Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kapsamında Eşlerin Paylı Mülkiyetlerinde Bulunan Malların Edinilmesine Yaptıkları Katkı Bakımından Değer Artış Payı Alacağı

The Claim of Increased Value Regarding the Contribution of the Spouses to the Acquisition of the Assets of Joint Ownership in the Regime of Participating Acquired Property 201

Sururi AKTAŞ

Hukuk Kavramının Analizi

(The Analysis of the Concept of Law) 227

Barış BAHÇECİ

İHAM İçtihadında Vergi Cezalarında ‘Ne Bis In Idem’

The Application of ‘Ne Bis in Idem’ Rule in Tax Penalties under ECtHR’s Jurisprudence 253

Doğa ELÇİN

Vesâyet ve Kısıtlılık Kararı Verilmesine veya Sona Ermesine ve Vesâyetin Yürütülmesine Uygulanacak Hukuk, Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi ve Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması

The Law Applicable to the Legal Reasons Underlying Decisions Issuing or Revoking a Tutelage and Guardianship and Implementation of Tutelage, International Jurisdiction of Turkish Courts and Recognition of Foreign Judgements 279

Burak HEKİM

Nükleer Enerji Alanında Hukuki Sorumluluk

Civil Liability in the Field of Nuclear Energy 355

Ulaş KARAN

Kölelik, Kulluk, Zorla Çalıştırma Ve Zorunlu Çalışma Yasağı: Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Karşılaştırmalı Analiz

Slavery, Servitude, Forced Labour and Compulsory Labour: A Comparative Analysis Within the Context of Turkish Constitution and the European Convention on Human Rights 415

MAKALELER / *Articles*

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ KAPSAMINDA
EŞLERİN PAYLI MÜLKİYETLERİNDE BULUNAN
MALLARIN EDİNİLMESİNE YAPTIKLARI KATKI
BAKIMINDAN DEĞER ARTIŞ PAYI ALACAĞI**

*The Claim of Increased Value Regarding the Contribution of the
Spouses to the Acquisition of the Assets of Joint Ownership in the
Regime of Participating Acquired Property*

Neslihan AKÇA*

ÖZ

Edinilmiş mallara katılma rejimi, Türk Medeni Kanunu'nda 2002 yılında yapılan değişiklikle mehz İsviçre Medeni Kanunu'nda olduğu gibi yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir. Bu mal rejiminde değer artış payı alacağı konusu hem İsviçre hem de Türk Medeni Hukuku'nda, katkının eşlerin kişisel mallarından veya edinilmiş mallarından olmasına göre farklı sonuçlar doğurmaktadır. Bu durum eşlerin paylı mülkiyetlerinde bulunan mallar bakımından karşımıza çıktığında ise karmaşık bir hâl almaktadır.

Çalışmada ilk olarak, eşlerin paylı mülkiyetlerinde bulunan mallar bakımından değer artış payı alacağının talep edilip edilemeyeceği ihtimali değerlendirilecektir. Değer artış payı alacağının talep edilebileceğinin kabul edilmesi durumunda ise bunun nasıl hesaplanacağı konusu çalışmada ayrıca incelenecek olup, konuyla alakalı olarak İsviçre Federal Mahkemesinin iki farklı kararı ele alınacaktır. Çalışmanın bu noktada Türk Medeni Hukuku doktrinine ve yargısına yol göstermesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Edinilmiş mallara katılma rejimi, paylı mülkiyet, değer artış payı alacağı, edinilmiş mal, kişisel mal.

Makale Geliş Tarihi 11.06.2017, **Kabul Tarihi** 11.04.2018

* Arş. Gör., İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı
neslihan.cukadar@inonu.edu.tr.

ABSTRACT

With the new Turkish Civil Code of 2002, the participation in acquired property regime is recognised as an ordinary marital property regime like the Swiss Civil Code which forms the origin of Turkish Civil Code since 1926. The claim regarding the increased value is not only problematic in Turkey but also in Switzerland considering the possibilities of the contribution whether coming from personal assets or the acquired assets of the spouses. In this perspective it becomes more complicated when the spouses acquire goods in their joint ownership.

This paper aims to analyse first the possibility of claiming the increased value to the assets which in the joint ownership of the spouses. Then if the answer is positive, the calculated method regarding the increased value will be examined. In this regard the Swiss Federal Tribunal has two different decisions which are interesting in order to demonstrate the shift of Jurisprudence of the Tribunal. Therefore the aim of this paper is to be enlightening for Turkish doctrine and case law at this point.

Keywords: Regime of participating acquired property, joint ownership, claim regarding the increased value, acquired property, personal property.

I. GİRİŞ

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) ile yasal mal rejimi olarak kabul edilmiş olan edinilmiş mallara katılma rejiminde eşler, evlilikleri süresince edindikleri malların tek başlarına maliki olabilecekleri gibi bu mallar üzerinde paylı mülkiyet de kurabilirler¹.

Edinilmiş mallara katılma rejimi kapsamında eşlerden birine ait bir malın bedeli, o malı edinen eşin edinilmiş veya kişisel malından karşılanabilir. Bununla birlikte diğer eş, edinilmiş veya kişisel mallarından bu malın edinilmesine katkıda bulunabilir. Hatta eşlerden birinin mülkiyetinde bulunan bir malın bedelinin tamamı diğer eş tarafından

---

¹ Eşler iradi olarak paylı mülkiyet ilişkisi kurabilecekleri gibi, bir mal kanun gereği eşlerin paylı mülkiyetinde sayılabilir. Zira TMK m. 222/II'ye göre “Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır.”. Edinilmiş mallara katılma rejiminde, eşlerin mallarının “edinilmiş mallar” ve “kişisel mallar” olarak ayrıldığı, eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan malların ayrı bir mal grubu oluşturmadığı yönünde bkz. ACABEY, Mehmet Beşir; “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları – İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, DEÜHFD, C. 9, Özel Sayı, 2007, ss. 491-534, s. 495. Aksi yönde, BAŞPINAR, Veysel; “Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz”, AÜHFD, C. 52, Sayı: 3, 2003, ss. 79-101, s. 89.

karşılabilir. Eşlerden birinin mülkiyetinde bulunan bir malın bedelinin karşılanması hususunda ortaya çıkan bu farklılıklar, eşlerin paylı mülkiyet yoluyla edindikleri mallarda da gündeme gelebilir. Örneğin eşlerin bir mal üzerinde ½ oranda paylı mülkiyet ilişkisi kurması, her zaman, o malın bedelinin eşler tarafından yarı yarıya ödendiği anlamına gelmez².

Eşlerden biri, bağışlama kastı olmaksızın, diğer eşe ait bir malın bedelinin ödenmesine katkıda bulunmuş ve söz konusu bu malın tasfiye esnasında değerinde bir artış olmuşsa değer artış payı alacağı gündeme gelir. Eşlerden birinin tek başına mülkiyetinde bulunan mallar bakımından değer artış payı alacağının talep edilmesinde ve hesaplanmasında sorun yoktur. Zira TMK m. 227'ye göre, edinilmiş mallara katılma rejimi kapsamında, eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine katkıda bulunmuşsa, bu eş malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur. Söz konusu bu maddeye dayanılarak, eşlerin ½ oranında paylı mülkiyetinde bulunan ancak bedelinin ödenmesine katkılarının farklı olduğu mallar açısından ise değer artış payı alacağının talep edilip edilemeyeceği doğrudan söylenemez. Bu konuda TMK m. 227'nin yorumlanması suretiyle bir değerlendirmenin yapılması gerekir. Bu değerlendirmeye göre eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan mallar bakımından değer artış payı alacağının varlığının kabul edilmesi durumunda ise bu alacağın hesaplanmasının nasıl yapılacağı sorunu ortaya çıkar.

İsviçre Federal Mahkemesinin eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan mallar bakımından değer artış payının talep edilip edilemeyeceği konusunda iki farklı içtihadı bulunmaktadır. Federal Mahkeme, 2012 yılındaki içtihadında³ eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan mallar bakımından değer artış payı alacağının talep edilemeyeceğine hükmetmiştir⁴. Bu içtihadın doktrinde ağır bir şekilde eleştirilmesi sonucunda Federal Mahkeme, 2014 yılında tam aksi yönde bir içtihat⁵ geliştirmiştir. Mahkeme, 2014 yılında

² GEISER, Thomas; "Besprechung neuerer Entscheidungen auf dem Gebiet des Eheerchts", AJP 2015, Dike Verlag AG, ss. 1719-1721, s. 1726.

³ Bkz. BGE 138 III 150, 5A_352/2011, 17.02.2012, (Erişim) <https://www.bger.ch/>, 20.01.2017, (Orijinal metni Fransızca olan kararın Almanca çevirisi için bkz. GRAF, Irmgard; Pra 101 (2012) Nr. 101, Bundesgericht, II. zivilrechtliche Abteilung Entscheid vom 17.02.2012 İ.S. A. (Ehefrau) c. B. (Ehemann) (5A_352/2011), (Erişim) www.legalis.ch, 10.02.2017).

⁴ AEBI-MÜLLER, Regina E./WOLF, Stephan; "Gemeinschaftliches Eigentum unter Ehegatten - insbesondere güter-, erb- und sachenrechtliche Aspekte/V. Miteigentum und Güterrecht", Gemeinschaftliches Eigentum unter Ehegatten, eingetragenen Partnern und nichtehelichen Lebenspartnern - EU - Erbrechtsverordnung Weiterbildungstagung des Verbandes bernischer Notare und des Instituts für Notariatsrecht und Notarielle Praxis an der Universität Bern vom 21./22. Oktober 2015, Stämpfli Verlag AG, 2015, ss. 30-41, s. 37.

⁵ Bkz. BGE 141 III 53, 5A_621/2013, 20.11.2014, (Erişim) <https://www.bger.ch/>, 20.01.2017, (Orijinal metni Fransızca olan kararın Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-

kabul ettiği bu yeni içtihadında, eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan malların edinilmesinde katkılarının farklı olması durumunda, değer artış payı alacağına nasıl hesaplanacağına yönelik esaslar belirlemiştir. Federal Mahkemenin mehz Medeni Kanun'u yorumlayarak ulaştığı bu içtihat Türk Medeni Hukuku ve uygulama açısından da yol gösterici niteliktedir.

Çalışma kapsamında öncelikle genel hatlarıyla değer artış payı alacağı, daha sonra eşlerin paylı mülkiyetlerinde bulunan malların edinilmesine yaptıkları katkı bakımından değer artış payı alacağı ve bu alacağın nasıl hesaplanacağı konusu incelenecektir. Bu konuda Federal Mahkemenin 2012 ve 2014 yıllarında verdiği iki önemli içtihadı, doktrindeki görüşlerden de faydalanılarak değerlendirme konusu yapılacaktır. Çalışmada değer artış payı alacağı ve bu alacağın hesaplanması, sadece eşlerin paylı mülkiyetlerinde bulunan malların edinilmesine yaptıkları katkı bakımından ele alınmıştır. Malların iyileştirilmesi ve korunması için yapılan katkılar bakımından gündeme gelecek olan değer artış payı alacağına hesaplanması ise çalışmanın hacmini aşacağından çalışma kapsamına dâhil edilmemiştir⁶.

II. GENEL OLARAK DEĞER ARTIŞ PAYI ALACAĞI

Eşler evlilikleri boyunca genellikle herhangi bir karşılık almaksızın ve bağışlama kastı olmaksızın birbirlerine maddi olarak destekte bulunurlar. Ancak eşlerin birbirlerine verdikleri bu maddi desteğin evlilik sürecinde geri ödenmesi neredeyse hiç gerçekleşmez. Öte yandan, eşlerden birinin maddi destekte bulunduğu diğer eşe ait malın değerinin, tasfiye aşamasında arttığı görülür. İşte, diğer eşe herhangi bir karşılık almaksızın destek olan eşin, bu desteğinin değer artışındaki karşılığını alması değer artış payı alacağı⁷ kurumu ile sağlanır⁸.

FISCHER, Bernadette; Pra 104 (2015) Nr. 76, Bundesgericht, II. zivilrechtliche Abteilung Entscheid vom 20.11.2014 İ.S. A.A. c. B.B. (5A_621/2013), (Erişim) www.legalis.ch, 19.01.2017).

⁶ Eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan malların edinilmesine yapılan katkı bakımından herhangi bir talep gündeme gelmemekle birlikte bu malların iyileştirildiği veya korunduğu iddiasıyla değer artış payı alacağı talebinde bulunulmuşsa, paylaştırmanın nasıl yapılacağına yönelik örnek için bkz. ŞİPKA, Şükran; Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 210.

⁷ Doktrinde *değer artış payı alacağı* kavramı yerine *katkı alacağı* kavramının da kullanıldığı görülmektedir. Bkz. KILIÇOĞLU, Ahmet M.; Katkı - Katılma Alacağı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016, s. 8.

⁸ RUMO-JUNGO, Alexandra; Personen- und Familienrecht inkl. Kindes- und Erwachsenenschutzrecht Art. 1-456 ZGB, Art. 206, CHK – Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 2. Aufl., Schulthess Juristische Medien AG, 2012, ss. 636-647, N.1.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde değer artış payı alacağı, TMK m. 227’de düzenlenmiştir⁹. Hükme göre; “Eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur ...”.

TMK m. 227’nin söz konusu hükmünden hareketle, edinilmiş mallara katılma rejiminde değer artış payı alacağının varlığı için bazı şartların gerçekleşmesi gerekir. Her şeyden önce, eşlerden biri diğerine ait bir mala katkıda bulunmalıdır¹⁰. Eşlerden birinin diğerine ait bir mala katkıda bulunması, eşlerden birinin kişisel malından diğerinin kişisel malına veya edinilmiş malına ya da eşlerden birinin edinilmiş malından diğerinin kişisel malına veya edinilmiş malına katkıda bulunması yoluyla olur¹¹. Yapılan katkı maddidir yani ekonomik yarar sağlamaya yöneliktir ve bu katkı bir

---

⁹ TMK m.227 hükmü kapsamında bir değer artış payından söz edilebilmesi için her şeyden önce eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejimi yürürlükte iken eşlerden birinin diğer eşin malvarlığına yaptığı bir katkı olmalıdır. Eski Medeni Kanun (EMK) döneminde eşler arasında mal ayrılığı rejiminin bulunduğu anda yapılan ve EMK’ya göre talep edilmesi gereken katkıların “katkı tazminatı” olarak nitelendirilmesi gereklidir. Bkz. DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper; Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016, N. 1146.

¹⁰ Nişanlılar bakımından da, nişanlılardan biri diğerinin malına bir katkıda bulunursa, ZGB 206 (TMK m. 227) hükmünün kıyasen onlara da uygulanabileceği yönünde bkz. RUMO-JUNGO, N. 3; ZEYTİN, Zafer; Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, N. 416. Aksi yönde KILIÇOĞLU, s. 9; ACAR, Faruk; Aile Hukukumuzda Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 147; SARI, Suat; Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2007, s. 271.

¹¹ ACAR, Mal Rejimleri, s. 138. Edinilmiş mallara katılma rejiminde, eşlerin sahip olduğu tüm malvarlığı kural olarak “karının malları” ve “kocanın malları” olmak üzere iki malvarlığı kesiminden oluşur. Yine her iki eşin sahip olduğu mallar da ayrı ayrı edinilmiş mallar ve kişisel mallar olmak üzere birbirinden ayrılır. Nihayetinde edinilmiş mallara katılma rejimi kapsamındaki mallar, “karının edinilmiş malları” ve “karının kişisel malları” ile “kocanın edinilmiş malları” ve “kocanın kişisel malları” şeklinde dörtlü bir tasnife tabi tutulur. Bkz. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1067-1070. Edinilmiş mallara katılma rejiminde artık değere katılma, denkleştirme, değer artış payı gibi kurumlar bu ayırım esas alınarak düzenlenmiştir. Artık değere katılmada eşlerden her biri diğerine ait olan edinilmiş malların yarısına katılır. Denkleştirme alacağına, eşlerden biri, kişisel mallara ilişkin borçlarını edinilmiş mallardan, edinilmiş mallara ilişkin borçlarını kişisel malından ödenmişse veya bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunmuşsa tasfiye sırasında denkleştirme isteyebilir. Bkz. Artık değere ilişkin TMK m. 231, artık değere katılmaya ilişkin TMK m. 236, denkleştirmeye ilişkin TMK m. 230.

miktar paranın verilmesi, mala ilişkin bir borcun ödenmesi¹² veya paradan başka bir maddi ya da iş görme edimiyle sağlanabilir¹³.

Değer artış payı alacağı için bir diğer şart ise, yapılacak katkının eşlerden birinin değerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik olmasıdır. Malın edinilmesi hususu aynı haklarla ilgiliyken¹⁴, iyileştirilmesi malın değerinin esaslı bir şekilde artırılması, korunması ise malın değerinin önemli ölçüde azaltılmasının engellenmesi ile ilgilidir¹⁵.

Değer artış payı alacağı için gereken şartlardan bir diğeri ise, katkı yapan eşin bu katkı karşılığında hiç ya da uygun bir karşılık almamış olmasıdır¹⁶. Eşler arasında -üçüncü kişilerle olduğu gibi- örneğin ivazlı ödünç sözleşmesi veya karşılığı ödenmiş bir iş edimi varsa, değer artış payı alacağı talep edilemez¹⁷. Yapılan katkıda bağışlama kastının bulunmaması gerekir¹⁸. Eşlerin bilinçli olarak karşılık almaksızın birbirlerine yaptığı edimler bağışlamaya karine sayılmayacağı gibi, eşlerin birbirlerine faizsiz ödünç vermesi de bağışlama anlamına gelmez. Bu durumlarda daha ziyade değer artış payı alacağını gündeme getiren ivazsız bir katkı söz konusudur¹⁹.

Son olarak değer artış payı alacağının söz konusu olabilmesi için katkıda bulunulan malın tasfiye zamanında değeri artmış olmalıdır. Burada değer artışı, malın piyasalardaki arz-talep dengesine bağlı olarak değerinin artmasından kaynaklanmalıdır²⁰. Tasfiye zamanından önce söz konusu malın

¹² RUMO-JUNGO, N. 4.

¹³ ŞİPKA, s. 195-196; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1148; KILIÇOĞLU, s. 16; GÜMÜŞ, Mustafa Alper; Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008, s. 332.

¹⁴ Bütün aynı hakların değil, mülkiyet hakkının ve kendisine tapuda bağımsız sayfa açılan irtifak haklarının kazanılmasına yapılan katkılar bakımından değer artış payının talep edilebileceği yönündeki görüş için bkz. ŞİPKA, s. 191.

¹⁵ RUMO-JUNGO, N. 6; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1151, 1152; ŞİPKA, s. 193; ACAR, Mal Rejimleri, s. 132, 133; ZEYTİN, N. 369, 370; SARI, s. 268; GÜMÜŞ, s. 334.

¹⁶ RUMO-JUNGO, N. 5. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1154; ACAR, Mal Rejimleri, s. 134; ZEYTİN, N. 373, 374. DEMİR, Mehmet; "Türk Medeni Kanunu'na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı", TBB Dergisi, Sayı 61, 2005, ss. 292-303, s. 297.

¹⁷ RUMO-JUNGO, N. 5; ACAR, Mal Rejimleri, s. 146; GÜMÜŞ, s. 335.

¹⁸ KILIÇOĞLU, s. 17; SARI, s. 273; DEMİR, s. 297; ACAR, Faruk; Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 242.

¹⁹ RUMO-JUNGO, N. 5; ŞİPKA, s. 196-197; ACAR, Mal Rejimleri, s. 146.

²⁰ RUMO-JUNGO, N. 8; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1157; ACAR, Mal Rejimleri, s. 136; DEMİR, s. 297; GÜMÜŞ, s. 336; ACAR, Aile Konutu, s. 245. Değer artışı kapsamında, sadece malın piyasalardaki arz-talep dengesine bağlı olarak değerinin artmasının değil, endüstriyel değer artışının da dikkate alınması gerektiği yönünde bkz. ZEYTİN, N. 376.

değerinde meydana gelen dalgalanmalar önemli değildir²¹. Katkıda bulunulan malın değerinde bir azalma meydana gelmişse, katkının başlangıçtaki değeri dikkate alınır (TMK m. 227/I)²². Yine katkıda bulunulan mal tasfiye zamanından önce elden çıkarılmışsa hâkim, diğer eşe hakkaniyete uygun bir alacak ödenmesine karar verir (TMK m. 227/II).

Değer artış payı alacağını düzenleyen TMK m. 227/I hükmü emredici değildir. TMK m. 227/III'e göre, eşler aralarında yapacakları yazılı bir anlaşmayla değer artış payı alacağından vazgeçebilecekleri gibi değer artış payı oranını da değiştirebilirler²³.

III. EŞLERİN PAYLI MÜLKİYETLERİNDE BULUNAN MALLARIN EDİNİLMESİNE YAPTIKLARI KATKI BAKIMINDAN DEĞER ARTIŞ PAYI ALACAĞI

A. Genel Olarak

Eşler, ½ oranında paylı mülkiyetlerinde bulunan malların edinilmesine farklı miktarlarda katkıda bulunmuşlarsa burada değer artış payı alacağına ilişkin TMK m. 227'nin uygulanıp uygulanmayacağı açık değildir²⁴. Zira TMK m. 227'nin lafzına göre, değer artış payı alacağından söz edebilmek için eşlerden biri diğerine ait bir mala katkıda bulunmalıdır. Oysa paylı mülkiyetin söz konusu olduğu durumlarda, eşlerden her ikisinin de malik olduğu tek bir mal söz konusudur. Yine bu durumda eşler, edindikleri malın bedelinin ödenmesine katkıları farklı olmasına rağmen mal üzerinde ½ oranında paylı mülkiyet ilişkisi kurmaktadır. Bu husus ise paylı mülkiyetin söz konusu olduğu durumlarda, eşlerin değer artış payından vazgeçip vazgeçmedikleri konusunda değerlendirme yapılmasını gerektirmektedir.

Doktrinde bu konuya ilişkin olarak kabul gören görüş, eşlerin paylı mülkiyet yoluyla edindikleri bir mala katkılarının farklı olması ve tasfiye zamanında söz konusu malın değerinin artması durumunda, değer artış payı alacağının gündeme geleceği yönündedir²⁵. Zira değer artış payına ortak

²¹ RUMO-JUNGO, N. 7.

²² Bu yönde ayrıntılı açıklamalar ve eleştiriler için bkz. ACAR, Mal Rejimleri, s. 143-145; ZEYTİN, N. 380.

²³ SARI, s. 271; ACAR, Mal Rejimleri, s. 145; ZEYTİN, N. 381; DEMİR, s. 297; Eşler bu anlaşmayı tasfiye tarihine kadar yapabilirler. Tasfiye tarihinden sonra, alelade bir alacak hakkı doğuran değer artış payından şekle bağlı olmayan bir ibra sözleşmesi ile vazgeçilebilir. Bkz. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1186.

²⁴ ACAR, Mal Rejimleri, s. 139.

²⁵ AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 37; Acar, Mal Rejimleri, s. 139; ZEYTİN, s. 143; KILIÇOĞLU, s. 16; Gümüş, s. 333; ACAR, Aile Konutu, 248. Bu konuda aksi yönde olan

olma, malın edinilmesinde eşya hukuku anlamında pay sahibi olmaya göre değil, yapılan katkının oranına göre belirlenir. Değer artış payı alacağından vazgeçilmesi ise ancak bunun yazılı olarak kararlaştırılmasıyla mümkün olur²⁶. Diğer bir deyişle, taşınmazın edinilmesine katkıları farklı olmasına rağmen eşlerin ½ oranında paylı mülkiyet ilişkisini benimsemeleri tek başına eşlerin değer artış payı alacağından vazgeçtikleri anlamına gelmez²⁷.

İsviçre Federal Mahkemesi ise, geçmişte konuyla ilgili olarak birbirinden tamamen farklı içtihatlar ortaya koymuştur. Federal Mahkeme 2012 yılında verdiği BGE 138 III 150 içtihadında, eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan mallar bakımından değer artış payı alacağına ilişkin hükmün uygulanmayacağına karar vermiştir²⁸. Buna karşılık Federal Mahkeme 2014 yılında verdiği BGE 141 III 53 içtihadında ise, eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan mallar bakımından değer artış payı alacağının talep edilebileceğini kabul etmiştir²⁹. Her iki içtihat çalışmayla doğrudan alakalı olduğu için ayrı bir başlık altında incelenecektir.

B. İsviçre Federal Mahkemesinin İchtihatları

1. İsviçre Federal Mahkemesinin BGE 138 III 150 İchtihadı

BGE 138 III 150 içtihadına konu olan olayda eşler ½ oranında paylı mülkiyet ilişkisini benimsedikleri bir taşınmaz edinmişlerdir. Bu taşınmazın edinilmesi için kadın bir miktar kendi kişisel malından vermiş, kalan miktar için ise eşler birlikte kredi çekmişlerdir³⁰.

Federal Mahkeme kararında, edinilmiş mallara katılma rejimine tabi eşlerin bir taşınmazı edinirken paylı mülkiyeti (½ pay oranında) benimsemeleri durumunda, değer artışını yarı yarıya paylaşmak istedikleri sonucuna varmıştır³¹. Federal Mahkeme, bu kararında taşınmazın edinilmesinde eşlerin ne kadar finansal katkısının bulunduğunu

---

bir görüş, eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan mallar bakımından eşya hukukunun paylı mülkiyete ilişkin hükümlerinin uygulanmasını ve bu mallar bakımından TMK m. 227 bağlamında değer artış payı alacağının kabul edilmemesi gerektiğini savunmaktadır. Bkz. SCHULER, s. 90 (Aktaran ACAR, Mal Rejimleri, s. 139, dn. 443.).

²⁶ JUNGO, Alexandra; "Liegschaften in der güterrechtlichen Auseinandersetzung: Wie steht es um Mehr- und Minderwert?", Familienvermögensrecht: berufliche Vorsorge - Güterrecht - Unterhalt, 8. Symposium zum Familienrecht 2015 Universität Freiburg, Schulthess, 2016, ss. 39-60, s. 41.

²⁷ AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 37.

²⁸ AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 37.

²⁹ JUNGO, s. 41.

³⁰ BGE 138 III 150 (Almanca çevirisi için bkz. GRAF, s. 693).

³¹ BGE 138 III 150 (Almanca çevirisi için bkz. GRAF, s. 696).

gözetmemiştir. Ayrıca Federal Mahkemeye göre, taşınmazın edinilmesi için sadece eşlerden biri kendisine ait malvarlığını yani edinilmiş malını veya kişisel malını ya da her iki mal kesimini de kullanmış olsa bile, eşler değer artışını yarı yarıya bölüşmelidir³². Federal Mahkeme, kararında, eşya hukukunun paylı mülkiyete ilişkin hükümlerini dikkate aldığını özellikle belirtmiştir³³.

Federal Mahkeme'nin anılan içtihadı haklı olarak doktrinde eleştiri konusu yapılmıştır³⁴. Doktrine göre bu içtihatta paylı mülkiyet, edinilmiş mallara katılma rejimi dikkate alınmaksızın paylaştırılmıştır. Federal Mahkeme, içtihadında, mal rejiminin temel ilkelerinden ayrılmış ve özellikle değer artış payının finansal katılım ilişkisine göre belirlenmesini düzenleyen değer artış payı hükmünü dikkate almamıştır³⁵. Dolayısıyla doktrinde, söz konusu içtihat, eşya hukuku sistemi ile mal rejimi hukuku sisteminin birbirine karıştırıldığı yönünde eleştirilmiştir. Zira eşya hukukunun paylı mülkiyet hakkındaki hükümleri, eşlerden birinin paylı mülkiyet payına karşılıksız olarak katkıda bulunulan diğer eşin alacağını düzenlememektedir³⁶.

2. İsviçre Federal Mahkemesinin BGE 141 III 53 İçtihadı

Federal Mahkeme, doktrindeki eleştirilere binaen yukarıda sözü edilen içtihadından dönmüş ve 2014 yılında BGE 141 III 53 içtihadında yeni bir anlayışı kabul etmiştir³⁷.

İçtihadı konu olan olayda edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olan karı ve koca, üzerinde ½ oranında paylı mülkiyet ilişkisi kurdukları bir ev satın almışlardır. Evin toplam değeri 687.000 CHF'dir. Evin satın alınması için koca, 140.000 CHF kişisel malından, 42.000 CHF kendi edinilmiş

³² BGE 138 III 150 (Almanca çevirisi için bkz. GRAF, s. 696).

³³ BGE 138 III 150 (Almanca çevirisi için bkz. GRAF, s. 696).

³⁴ AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 37; Wolf, Stephan/ Thut, Daniel; "Die privatrechtliche Rechtsprechung des Bundesgerichts im Jahr 2014" – Familienrecht – Ehe- und Erwachsenenschutzrecht, Stämpfli Verlag AG, 2014, ss. 674-711, s. 685; JUNGO, s. 41; GEISER, s. 1721.

³⁵ WOLF/THUT, s. 685.

³⁶ JUNGO, s. 41,

³⁷ JUNGO, s. 41; AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 38; GEISER, s. 1721; WOLF/THUT, s. 685; GASSNER, Sybille/MAJID, Nadja; "Neuere Rechtsprechung und Literatur zum Ehe- und Kindesrecht", Familienvermögensrecht: berufliche Vorsorge - Güterrecht - Unterhalt, 8. Symposium zum Familienrecht 2015 Universität Freiburg, Schulthess, 2016, ss. 203-343, s. 249.

malından katkıda bulunmuştur. Kalan 505.000 CHF için ise eşler her ikisinin de birlikte üstlendiği kredi borcu altına girmişlerdir³⁸.

Federal Mahkeme söz konusu içtihadında, değer artış payını düzenleyen Medeni Kanun hükmünün, eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan mallar bakımından uygulanıp uygulanmayacağı veya nasıl uygulanacağı noktasında açık olmadığını ve bu anlamda hükmün yorumlanması gerektiğini belirtmiştir³⁹. Federal Mahkeme hükmü yorumlarken hükmün lafzına, kanun koyucunun hükmün konuluş zamanındaki iradesine, hükmün koruduğu menfaate ve diğer hükümlerle bağlantısına bakmıştır⁴⁰. Mahkemeye göre, değer artış payının talep edilebilmesi için eşlerden birinin diğerinin mallarının korunmasına, iyileştirilmesine veya edinilmesine katkıda bulunması ve mal rejiminin tasfiyesi sırasında bu malın değerinin artması gerekir. Eşler arasında paylı mülkiyetin benimsendiği mallar bakımından da eşlerden birinin diğer eşin payına katkıda bulunduğu durumlarda, katkıda bulunan eşin bir alacak hakkına sahip olduğu kabul edilmelidir. Ayrıca, katkıda bulunan eşin, katkıda bulunduğu paylı mülkiyet payının değerindeki artışa, katkısı oranında katılması hükmün düzenleniş amacına uygun olur⁴¹.

Ayrıca Federal Mahkeme söz konusu kararında, eşya hukukuna dayanan dış ilişki ile mal rejiminden ortaya çıkan iç ilişkinin birbirinden farklı olduğu sonucunu benimsemiştir. Buna göre tapuda bir taşınmaz üzerinde yarı oranında paylı mülkiyet ilişkisi kuran eşler, üçüncü kişilere karşı dış ilişkide ½ hakka sahiptir. İç ilişkide ise tapuya yapılan tescil, payın ekonomik olarak nasıl finanse edildiği ve taşınmazın eşlerin katkısıyla edinilip edinilmediğine yönelik fikir verir⁴². Yine Federal Mahkemeye göre paylı mülkiyet ilişkisi eşler arasında mal rejiminin dışında doğmuş olan özel bir ilişki değildir. Eşlerin malın edinilmesine katkılarının farklı olmasına rağmen paylı mülkiyet ilişkisini benimsemeleri, değer artış payı alacağından

³⁸ BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 600).

³⁹ BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 614).

⁴⁰ Burada Federal Mahkeme hükmü yorumlarken, yorum yöntemlerinde öncelik sonralık ilişkisi gözetmeyen ve tüm yorum yöntemlerinin aynı anda dikkate alınmasını gerektiren pragmatik çoğulcu yorum metoduna başvurmuştur. Bkz. BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 614).

⁴¹ Federal Mahkeme kararında, böyle durumlarda katkıda bulunan eşin değer artışına katkısı oranında katılmasının hak ve hakkaniyete uygun olacağını, böylece katkıda bulunan eşin başlangıçta katkıda bulunduğu miktarla yetinmek zorunda kalmayacağını ve bu durumun eşlerin edinilmiş mallara katılma rejiminde ekonomik bir menfaat ortaklığı kurdukları düşüncesini desteklediğini ifade etmiştir. Bkz. BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 615).

⁴² BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 616).

vazgeçtikleri anlamına gelmez. Eşlerin değer artış payı alacağından vazgeçmeleri için aralarında yazılı olarak bunu kararlaştırmaları gerekir⁴³.

Sonuç olarak Federal Mahkeme, bu içtihadında değer artış payını düzenleyen hükmün, şartları gerçekleştiği takdirde, eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan mallar bakımından da uygulanması gerektiği yorumunu yapmıştır⁴⁴. Mahkeme, söz konusu içtihadında, değer artış payı alacağının hesaplanmasının esasları bakımından ise Türk Medeni hukuku açısından da yol gösterici nitelikte olan aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır⁴⁵:

Değer artış payının talep edilebilmesi için eşlerden birinin diğerinin mallarının korunmasına, iyileştirilmesine veya edinilmesine katkıda bulunması ve mal rejiminin tasfiyesi sırasında bu malın değerinin artması gerekir. Eşler arasında paylı mülkiyetin benimsendiği mallar bakımından da eşlerden birinin diğer eşin payına katkıda bulunduğu durumlarda, katkıda bulunan eşin bir alacak hakkına sahip olduğu kabul edilmelidir. Eşler yazılı olarak kararlaştırmak suretiyle değer artışına ortak olmaktan vazgeçebilirler veya katkı oranını değiştirebilirler⁴⁶.

Tapuda eşler adına tescil edilmiş olan taşınmazdaki paylı mülkiyet payının, adına tescil yapılmış olan eşe ait olduğu ve bu payın malın iktisabı anında eşin malları arasında bulunduğu karinedir⁴⁷. Federal Mahkemenin

⁴³ BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 616).

⁴⁴ BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 615). Federal Mahkeme benzer şekilde 131 III 252 sayılı kararında da eşler arasında paylı mülkiyet ilişkisinin söz konusu olduğu durumda, eşlerin taşınmazın edinilmesine katkıları oranında değer artış payı alacağının gündeme geleceğine karar vermiştir. Söz konusu içtihadı konu olan olaya göre eşler ½ oranında paylı mülkiyete sahip oldukları bir taşınmaz satın almışlardır. Bu taşınmazın bütün bedelini kadın kendi kişisel malından ödemiştir. Eşler yazılı bir sözleşme yapmış ve bu sözleşmede kocanın ½ oranındaki payının karşılığı için kadının kocaya faizsiz ödünç verdiğini düzenlemişlerdir. Bu olayda faizsiz ödünçün kararlaştırılmasıyla eşlerin paylaşmada, değer artış payı alacağını istisna tutmak isteyip istemedikleri sorunu ortaya çıkmıştır. Federal Mahkeme bu sorunu ZGB Art. 206/III'e göre (TMK m. 227/III) çözmüştür. Mahkemeye göre, değer artışının yasal olarak paylaşılmasına ilişkin hüküm emredici değildir. Fakat eşler bu paylaşmadan sapmak isterlerse bunu yazılı olarak kararlaştırdıklarını ispat etmeleri gerekir. Olayda böyle bir ispat eksiktir. Dolayısıyla burada değer artış payı alacağına ilişkin hüküm (ZGB Art. 206/I, TMK m. 227/I) uygulanmalıdır. BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 612, 613).

⁴⁵ Federal Mahkeme bu sonuçlara her ne kadar kararına konu olan somut olayın özelliklerini dikkate alarak ulaşmış olsa da, varılan sonuçlar, eşlerin paylı mülkiyet yoluyla edindikleri mallar bakımından değer artış payı alacağının hesaplanmasının genel esaslarını teşkil edecek niteliktedir. Bkz. WOLF/THUT, s. 687; JUNGO, s. 41.

⁴⁶ BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 615).

⁴⁷ BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 615, 616).

ifade ettiği bu karine doktrinde, “*kendi mallarının kullanılması karinesi*” olarak ifade edilmektedir⁴⁸. Buna göre eşlerin, ½ oranında paylı mülkiyet yoluyla bir taşınmaz iktisap etmeleri, her iki paylı mülkiyet payının edinilmesi için kendi mallarından yarı yarıya kullandıklarına karinedir⁴⁹. Yani bu karineye göre her bir eşin kendi paylı mülkiyet payını kendi mallarından finanse ettiği kabul edilmektedir. Karinenin aksine olan durumlar ise -örneğin eşlerden birinin paylı mülkiyet payının tamamının veya bir kısmının diğer eş tarafından karşılanması- değer artış payı alacağını gündeme getirmektedir⁵⁰.

Eşlerin sahip olduğu malların eşya hukukuna göre tasnifi, malların edinilmesinde finansal katılımı esas alan mal rejimine göre yapılan tasniften ayırt edilmelidir⁵¹. Zira edinilmiş mallara katılma rejiminde dört malvarlığı çeşidi bulunur. Bunlar kadının edinilmiş ve kişisel malları ile erkeğin edinilmiş ve kişisel mallarıdır. Mal rejimi tasfiye edilirken, öncelikle her bir eşin malları bu malvarlığı kesimlerine göre ayrılır. Ancak burada her bir eşin, hangi mal kesimine yazılacağı belirlenmesi gerekir. Eşlerden biri, sadece edinilmiş malından veya sadece kişisel malından katkıda bulunmuşsa, payı da katkıda bulunduğu mal kesimine yazılır. Eşlerden biri, hem edinilmiş hem de kişisel malından katkıda bulunmuşsa paylı mülkiyet payı, değer olarak daha çok katkıda bulunduğu mal kesimine yazılır⁵². Zira bu durumda eşin, daha az katkıda bulunduğu maldan daha çok katkıda bulunduğu mala yatırım yaptığı kabul edilir. Ancak bu durumda eş, kendi mal kesimleri arasında yatırım yaptığı için denkleştirme talep edebilir⁵³. Her ne kadar Federal Mahkeme kararında belirtmemiş olsa da, bir eşin kişisel mallarından ve edinilmiş mallarından eşit şekilde katkıda bulunduğu durumlarda ise, payının tercih ilkesi çerçevesinde edinilmiş malları içerisine yazılması gerektiğinin kabulü gerekir⁵⁴. Eşlerden biri kendi mallarından hiç katkıda bulunmamış ve payını diğer eşin maddi desteğiyle finanse etmişse, onun paylı mülkiyet payı edinilmiş malları arasına yazılır⁵⁵.

---

⁴⁸ JUNGO, s. 42.

⁴⁹ JUNGO, s. 42.

⁵⁰ Federal Mahkeme, kabul ettiği bu karinenin nasıl uygulanacağını tablo aracılığıyla somutlaştırmıştır. Bkz. BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 618).

⁵¹ BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 616).

⁵² BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 617). Bunun için eşin hangi mal kesiminden ne kadar katkıda bulunduğunu ispatlaması gerekir. Zira TMK m. 222/III'e göre, “Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir.”.

⁵³ BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 617).

⁵⁴ Bkz. SARI, s. 166.

⁵⁵ BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 617).

IV. EŞLERİN PAYLI MÜLKİYETLERİNDE BULUNAN MALLARIN EDİNİLMESİNE YAPTIKLARI KATKIYA GÖRE DEĞER ARTIŞININ PAYLAŞTIRILMASI VE DEĞER ARTIŞ PAYI ALACAĞININ HESAPLANMASI

A. Genel Olarak

Eşler, üzerinde ½ oranında paylı mülkiyet ilişkisi kurdukları bir malın edinilmesine yaptıkları katkı bakımından iki şekilde hareket edebilirler. Buna göre eşler, paylı mülkiyet konusu malın edinilmesi için ya eşit şekilde ya da eşit olmayan şekilde katkıda bulunurlar⁵⁶. Paylı mülkiyete konu malların edinilmesine yapılan katkılar bakımından değer artışının paylaşılması ve değer artış payı alacağının hesaplanması bu ayrım dikkate alınarak yapılır.

Aşağıda taşınmazın bedelinin nasıl ödendiğine bağlı olarak, eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan mallar bakımından değer artışının paylaşılması ve değer artış payı alacağının hesaplanması anlatılacaktır. Değer azalmasının hesaplanması ve değer artış payının hesaplanması zamanı ise ayrı başlıklar altında incelenecektir.

B. Değer Artışının Paylaşılması ve Değer Artış Payı Alacağının Hesaplanması

1. Eşlerin Malın Bedelinin Karşılanması İçin Eşit Şekilde Katkı Sağlaması Durumunda

Paylı mülkiyete konu olan malın bedelinin tamamı eşler tarafından eşit şekilde finanse edilebilir. Bu durum, eşlerden her ikisinin de kendi edinilmiş malından veya kişisel malından katkıda bulunması şeklinde olabileceği gibi birisinin edinilmiş malından diğerinin ise kişisel malından katkıda bulunması şeklinde de ortaya çıkabilir. Hatta eşlerden biri, kendi paylı mülkiyet payını finanse etmek için hem edinilmiş malından hem de kişisel malından ödeme yapabilir. Tüm bu ihtimallerde eşlerden her birisi, kendi paylı mülkiyet payını kendisi finanse ettiğinden eşler arasında yatırım ilişkisi bulunmaz⁵⁷. Eşler arasında yatırım ilişkisi bulunmadığı için de bu durumlarda, TMK m. 227/I anlamında, değer artış payı alacağı söz konusu olmaz⁵⁸. Eşlerin ½ oranında paylı mülkiyetlerinde bulunan malın değer artışı, eşler arasında yarı yarıya paylaşılır⁵⁹.

---

⁵⁶ JUNGO, s. 43.

⁵⁷ JUNGO, s. 44.

⁵⁸ JUNGO, s. 44.

⁵⁹ JUNGO, s. 44; AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 31.

Örneğin karı ve koca 150.000'er TL kendi edinilmiş mallarından vererek, $\frac{1}{2}$ oranında paylı mülkiyet ilişkisi kurdukları bir taşınmaz satın almışlardır. Taşınmazın tasfiye zamanındaki değeri 400.000 TL olmuştur. Burada eşler arasında yatırım ilişkisi söz konusu olmadığı için eşlerin birbirlerine karşı değer artış payı alacağı gündeme gelmez ve 100.000 TL değer artışı eşler arasında yarı yarıya paylaşılır. Sonuç olarak her bir eş düşen 200.000 TL, her birinin edinilmiş malları arasına yazılır⁶⁰. Bu örnekte eşlerin her ikisi de edinilmiş malları yerine kişisel mallarından eşit şekilde katkıda bulunmuş olsalardı yine sonuç değişmezdi⁶¹. Ancak bu durumda her bir eş düşen 200.000 TL, eşlerin kişisel malları arasına yazılırdı⁶².

Bu hususa ilişkin olarak başka bir örnek şu şekilde verilebilir: Eşler 400.000 TL'ye satın aldıkları taşınmaz üzerinde $\frac{1}{2}$ oranında paylı mülkiyet ilişkisi kurmuşlardır. Taşınmazın bedelinin ödenmesi için kadın 200.000 TL kişisel malından, koca 200.000 TL edinilmiş malından katkıda bulunmuştur. Taşınmazın tasfiye zamanındaki değeri 800.000 TL'dir. Bu örnekte de eşler arasında yatırım ilişkisi yoktur. Her bir eş kendi paylı mülkiyet payını kendi mallarından finanse etmiştir. Dolayısıyla değer artışı eşler arasında yarı yarıya paylaşılır ve eşlerin birbirlerine karşı değer artış payı alacağı gündeme gelmez. Eşlerden her birinin paylı mülkiyet payı ise başlangıçta katkıda bulunduğu mal kesimine yazılır. Bu husus tabloda şu şekilde somutlaştırılabilir:

---

⁶⁰ Doktrinde, eşlerin edinilmiş mallarından, sadece eşit şekilde katkıda bulunduğu durumlar bakımından değil eşit olmayan şekilde katkıda bulunmuş olmaları durumunda da malın tasfiye anındaki bedelinin eşler arasında yarı yarıya paylaşılacağı ve eşlerin birbirlerine karşı değer artış payı alacağı gündeme gelmeyeceği kabul edilmektedir. Yani paylı mülkiyete konu malın bedelinin tamamının edinilmiş mallardan karşılanması (veya eşlerin müteselsil olarak borç altına girmesi) durumunda, eşit olmayan şekilde katkıda bulunmuş olsalar da eşler arasında yatırım ilişkisi doğmaz. Zira TMK m. 236 (ZGB Art. 215) hükmü gereğince edinilmiş mallar bakımından eşlerden her birinin diğer eşe ait olan artık değerinin yarısı üzerinde hakkı vardır. Ancak bu sonucun kabul edilebilmesi için eşlerin sonradan bu malın iyileştirilmesi veya korunması için kişisel mallarından katkıda bulunmamış veya aralarında edinilmiş malların yarı yarıya paylaşılması kuralından (TMK m. 236/I) sapan bir anlaşma (TMK m. 237/I) yapmamış olmaları gerekir. Bkz. AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 32; JUNGO, s. 42; ZEYTİN, N. 413. Edinilmiş mallardan edinilmiş mallara yapılan katkılar bakımından da her durumda değer artış payı alacağı gündeme gelmesinin gerekliliği yönünde görüş için bkz. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1180.

⁶¹ AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 32; JUNGO, s. 42.

⁶² Eşlerin paylarının hangi mal kesimlerine yazılacağı hususunda yukarıda bkz. III, B, 2.

	Kadının Paylı Mülkiyet Payı		Kocanın Paylı Mülkiyet Payı		Toplam
	E.M	K.M	E.M	K.M	
Katkı Miktarı		200	200		400
Katkı Oranı		1	1		2
Değer Artışı		200	200		400
Toplam		400	400		800

Eşlerin paylı mülkiyetlerinde bulunan malın edinilmesine eşit şekilde katkıda bulunmalarına verilebilecek başka bir örnek, eşlerden birinin kendi paylı mülkiyet payını hem edinilmiş hem de kişisel malından finanse etmesidir. Örneğin 400.000 TL'ye satın aldıkları bir taşınmaz üzerinde eşler $\frac{1}{2}$ oranında paylı mülkiyet ilişkisi kurmuşlardır. Taşınmazın bedelinin finanse edilmesi için kadın 100.000 TL kişisel malından; koca ise 50.000 TL edinilmiş, 50.000 TL kişisel malından katkı sağlamıştır. Kalan 200.000 TL için eşler müteselsil olarak kredi borcu altına girmişlerdir. Taşınmazın tasfiye zamanındaki değeri 800.000 TL'dir⁶³. Bu örnekte de yukarıdaki örneklerde olduğu gibi eşler arasında yatırım ilişkisi yoktur. Kredi dışında kalan kısım için eşlerden her biri, eşit bir şekilde kendi paylı mülkiyet payını kendisi finanse etmiştir. Burada kocanın kendi paylı mülkiyet payını finanse etmek için hem edinilmiş hem de kişisel malından katkıda bulunması sonucu değiştirmez. Bu durumda koca, paylı mülkiyet payını finanse etmek için kendi malları arasında yatırım yaptığından TMK m. 230/III uyarınca denkleştirme talep edebilir⁶⁴. Bu örnekte kredi çekilen miktara karşılık gelen değer artışının da paylaşılması gerekir. Krediyeye düşen değer artışı, mal kesimlerinden yapılan katkının ve çekilen kredinin malın toplam değerine olan oranı dikkate alınarak yapılır. Kredi üzerine düşen değer artışı da eşlerin taşınmazın bedeli için ödedikleri mal kesimlerine göre yarı yarıya paylaşılır⁶⁵. Örnek tablo yardımıyla şu şekilde somutlaştırılabilir⁶⁶:

⁶³ Bu yönde benzer bir örnek için bkz. AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 31.

⁶⁴ AEBI-MÜLLER/WOLF, s: 31; JUNGO, s. 44.

⁶⁵ AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 31; BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 617)

⁶⁶ Benzer bir tablo ve paylaşırma için bkz. AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 31.

	Kadının Paylı Mülkiyet Payı		Kocanın Paylı Mülkiyet Payı		Kredi	Toplam
	E.M	K.M.	E.M.	K.M		
Katkı Miktarı		100	50	50	200	400
Katkı Oranı		2	1	1	4	
Değer Artışı		100	50	50	200	400
Krediye Düşen Değer Artışın Paylaştırılması		100	50	50		
Toplam		300	150	150	200	800

Tablodan anlaşılacağı üzere eşlerin, birbirlerine karşı, değer artış payı borcu yoktur. Ancak koca, TMK m. 230/III uyarınca kişisel mallarına dâhil edilmek üzere, edinilmiş mallarından 150.000 TL denkleştirme alacağı talep edebilir.

Sonuç olarak paylı mülkiyete konu olan malın bedelinin tamamı, eşler tarafından eşit şekilde finanse edilmişse, yani her bir eş kendi paylı mülkiyet payını kendi mallarından finanse etmişse, eşler arasında TMK m. 227/I bağlamında değer artış payı alacağı gündeme gelmez⁶⁷. Zira bu durumda eşler arasında bir yatırım ilişkisi söz konusu değildir⁶⁸. Böyle bir ihtimalde değer artışı yarı yarıya her bir eşin başlangıçta katkıda bulunduğu mal kesimine yazılır.

2. Eşlerin Malın Bedelinin Karşılanması İçin Eşit Olmayan Şekilde Katkı Sağlaması Durumunda

Paylı mülkiyete konu olan malın bedelinin finanse edilmesi için eşler eşit olmayan şekilde katkıda bulunabilirler. Bu durumda malın edinilmesi için diğer eşten daha fazla katkı sağlayan eş, hem kendi payını hem de eşinin payını (tamamını veya bir kısmını) finanse etmiş olur. Böylece eşinin paylı mülkiyet payının tamamını veya bir kısmını finanse eden eş ile daha az katkı sağlayan eş arasında bir yatırım ilişkisi meydana gelir⁶⁹. Bu yatırım ilişkisi dolayısıyla, eşinin paylı mülkiyet payını edinmesine katkı sağlayan eş bakımından TMK m. 227/I uyarınca değer artış payı alacağını talep etme hakkı doğar⁷⁰.

⁶⁷ JUNGO, s. 44.

⁶⁸ JUNGO, s. 44.

⁶⁹ JUNGO, s. 45; AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 32.

⁷⁰ JUNGO, s. 45; AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 32.

Eşlerin paylı mülkiyetlerinde bulunan taşınmazın bedelinin karşılanması için eşit olmayan şekilde katkı sağlaması durumunda değer artış payı alacağıının hesaplanması gerekir. Federal Mahkemenin yukarıda sözü edilen BGE 141 III 53 içtihadında belirlediği esaslar dikkate alınarak eşlerin paylı mülkiyet yoluyla iktisap ettikleri mallar bakımından değer artış payı alacağı şu şekilde hesaplanır: Eşler paylı mülkiyet yoluyla bir mal iktisap ettiklerinde, eşlerden her birinin paylı mülkiyetteki payı, malvarlığı kesimi içerisindeki edinilmiş mallara veya kişisel mallara dâhil edilir⁷¹. Mal rejimi hukuku anlamında malvarlığı değeri olarak da malın tamamı değil paylı mülkiyet payı dikkate alınır⁷². Eşlerin, paylı mülkiyetteki malın edinilmesine yönelik katkılarının eşit olduğu karinesi uygulanır⁷³. Federal Mahkemenin kabul ettiği bu karineye göre, her bir eşin kendi paylı mülkiyet payını kendi mallarından finanse ettiği kabul edilir⁷⁴. Karinenin aksine olan durumlarda ise, eşinin paylı mülkiyet payını edinmesine katkı sağlayan eşin başlangıçta yaptığı katkı ve bu katkıya düşen değer artışının toplamı, değer artış payı alacağı olarak talep edilebilir⁷⁵.

Eşlerden birinin hem kendi payını hem de diğer eşinin payını finanse etmesi durumunda değer artış payı alacağıının nasıl hesaplanacağı şu şekilde somutlaştırılabilir: Eşlerin ½ oranında paylı mülkiyet yoluyla edindikleri ve değeri 450.000 TL olan taşınmazın 100.000 TL'si kocanın kişisel malından, 50.000 TL'si edinilmiş malından karşılanmış; kalan 300.000 TL için ise eşler taşınmazları üzerinde ipotek koydurmak suretiyle kredi çekmişlerdir. Taşınmazın tasfiye zamanındaki değeri 900.000 TL'dir⁷⁶. Bu örnekte kadın, kredi dışında kalan kısım bakımından kendi payını finanse etmek için hiçbir katkıda bulunmamıştır. Koca ise kredi dışında kalan kısım için hem kendi paylı mülkiyet payını, hem de eşinin paylı mülkiyet payını finanse etmiştir. Yani koca, kredi dışında kalan kısım bakımından 150.000 TL'nin 75.000 TL'sini kendi payını finanse etmek için 75.000 TL'sini ise eşinin payını finanse etmek için ödemiştir. Dolayısıyla koca, eşinin paylı mülkiyet payını edinebilmesi için ona 75.000 TL katkıda bulunmuştur. Koca, katkıda bulunduğu 75.000 TL'yi ve bu katkısına düşen değer artışını TMK m. 227/I

⁷¹ JUNGO, s. 45; AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 30.

⁷² JUNGO, s. 44; AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 30.

⁷³ JUNGO, s. 44.

⁷⁴ Federal Mahkemenin BGE 141 III 53 içtihadında kabul ettiği karine hakkındaki açıklamalar için yukarıda bkz. III, B, 2.

⁷⁵ JUNGO, s. 44, 45.

⁷⁶ Benzer bir örnek için Federal Mahkemenin BGE 141 III 53 içtihadına konu olan olaya yukarıda bkz. III, B, 2.

uyarınca değer artış payı alacağı olarak talep edebilir. Kocanın ne kadar değer artış payı alacağı olduğu tablo yardımıyla şu şekilde hesaplanabilir⁷⁷:

	Kadının Paylı Mülkiyet Payı			Kocanın Paylı Mülkiyet Payı		Kredi	Toplam
	E.M.	Kocanın Edinilmiş Malına Karşı DAPB.	Kocanın Kişisel Malına Karşı DAPB.	Kişisel Mala Karşı Denkleştirme Alacağı (E.M.)	K.M.		
Katkı Miktarı		25	50	25	50	300	450
Katkı Oranı		1	2	1	2	12	18
Değer Artışı		25	50	25	50	300	450
Kredi Üzerine Düşen Değer Artışın Paylaştırılması	150			50	100		
Toplam	150	50	100	100	200	300	900

Tabloya göre kadının kocaya karşı, kocasının 50.000 TL edinilmiş malına, 100.000 TL kişisel malına olmak üzere toplam 150.000 TL değer artış payı borcu bulunmaktadır. Bu örnekte gerek kadının değer artış payı borcu bakımından gerekse de kocanın malları bakımından kişisel mal ve edinilmiş malların ayrı ayrı hesaplanmasının sebebi, kocanın kendi malları arasında da yatırım ilişkisi bulunduğu için denkleştirmenin de gündeme gelecek olmasıdır. Burada koca hem kişisel hem de edinilmiş malından katkıda bulunduğu ve kocanın kişisel malından yaptığı katkı daha fazla olduğu için, kocanın paylı mülkiyet payı kişisel malları içerisine yazılır⁷⁸. Koca bu payından edinilmiş mallarına karşı 100.000 TL denkleştirme alacağı talep eder⁷⁹. Bu örnekte krediye düşen değer artışının paylaştırılmasına da dikkat etmek gerekir. Burada kadının, kredi dışında taşınmazın bedelinin finanse edilmesi için herhangi bir katkısı bulunmadığından, krediye düşen değer artışı kadının edinilmiş malları arasına yazılır⁸⁰.

Eşlerden birinin diğer eşin paylı mülkiyet payının bir kısmını finanse etmesi durumunda, değer artış payı alacağının nasıl hesaplanacağı şu şekilde

⁷⁷ Tablo için bkz. BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 617).

⁷⁸ Konu hakkında açıklamalar için yukarıda bkz. III, B, 2.

⁷⁹ Konu hakkında açıklamalar için yukarıda bkz. III, B, 2.

⁸⁰ Bu yönde bkz. BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 617).

örneklendirilebilir⁸¹: Eşler 800.000 TL'ye satın aldıkları taşınmaz üzerinde ½ oranında paylı mülkiyet ilişkisi kurmuşlardır. Taşınmazın bedelinin 300.000 TL'si kocanın edinilmiş malından, 100.000 TL'si kadının kişisel malından karşılanmıştır. Eşler 400.000 TL için ise taşınmazları üzerinde ipotek koydurmak suretiyle kredi çekmişlerdir. Taşınmazın tasfiye zamanındaki değeri 1200.000 TL olmuştur. Bu örnekte kredi dışında kalan kısım için koca edinilmiş malından ödediği 300.000 TL'nin 200.000 TL'sini kendi paylı mülkiyet payını finanse etmek için 100.000 TL'sini ise eşinin paylı mülkiyet payını finanse etmek için kullanmıştır. Koca, eşinin paylı mülkiyet payını finanse edebilmesi için ona 100.000 TL katkıda bulunmuştur. Koca, katkıda bulunduğu 100.000 TL'yi ve bu katkısına düşen değer artışını TMK m. 227/I uyarınca değer artış payı alacağı olarak talep edebilir. Kocanın ne kadar değer artış payı alacağı olduğu tablo yardımıyla şu şekilde hesaplanabilir⁸²:

	Kadının Paylı Mülkiyet Payı		Kocanın Paylı Mülkiyet Payı		Kredi	Toplam
	Kocanın Edinilmiş Malına Karşı DAPB	K.M.	E.M.	K.M.		
Katkı Miktarı	100	100	200		400	800
Katkı Oranı	1	1	2		4	8
Değer Artışı	50	50	100		200	400
Krediye Düşen Değer Artışın Paylaştırılması		100	100			
Toplam	150	250	400		400	1200

Tablodan da anlaşıldığı üzere kadının, kocanın edinilmiş malına karşı 150.000 TL değer artış payı borcu vardır.

⁸¹ Benzer bir örnek ve paylaşırma için bkz. JUNGO, s. 46, 47.

⁸² Doktrinde kabul edilen başka bir yöntemle göre değer artış payı alacağı şu şekilde hesaplanabilir:

Bu yöntemde paylı mülkiyete konu olan mal, eşin başlangıçta yaptığı katkı ve ona düşen değer artış payı en baştan dikkate alınarak paylaştırıldığı için koca bakımından değer artış payı alacağı ayrıca gündeme gelmez. Tasfiye esnasında, eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan mallar bakımından, paylı mülkiyetin paylaştırılması ile birlikte değer artış payı alacağı da talep edildiğinde bu yöntemle göre de paylaşırma yapılabilir. Her iki yöntemle göre yapılan paylaşırma da nihai sonuç aynı çıkacaktır. Bu yöntem kullanılarak yapılan paylaşırma ilişkine ilişkin olarak benzer örnek ve tablo için bkz. JUNGO, s. 46.

	Kadının Paylı Mülkiyet Payı		Kocanın Paylı Mülkiyet Payı		Kredi	Toplam
	E.M	K.M.	E.M.	K.M.		
Paylı Mülkiyet Payı		400	400		400	800
Borç		-200	-200			
Katkı Miktarı		-100	100			
Katkı Oranı		1	3		4	
Değer Artışı		50	150		200	400
İpotek Üzerine Düşen Değer Artışının Paylaştırılması		100	100			
Toplam		250	550		400	1200

C. Değer Azalmasının Hesaplanması

Eşler, ½ oranında paylı mülkiyetlerinde bulunan mallarının edinilmesi bakımından kendi mallarından eşit şekilde katkıda bulunmuşlar ve tasfiye zamanında malın değerinde azalma söz konusu olmuşsa, değer azalmasına eşit şekilde katlanırlar. Zira bu halde eşler arasında yatırım ilişkisi yoktur. Bu durumda malın tasfiye zamanındaki değeri, eşler arasında eşit şekilde paylaşılır. Ayrıca değer azalmasının hesaplanması gerekmez. Ancak eşlerden birinin, malın edinilmesine kendi mallarından ve diğer eş ile eşit olmayan şekilde katkıda bulunması durumunda eşlerin değer azalmasına nasıl katlanacağına hesaplanması gerekir.

TMK m. 227/I'de değer kaybı olması durumunda, katkının başlangıçtaki değerinin esas alınacağı düzenlenmiştir. Hükme göre, katkıda bulunulan mal değer kaybına uğradığında katkının başlangıçtaki değeri esas alınır⁸³. Eşlerin paylı mülkiyetlerinde bulunan malın değer kaybetmesi durumunda değer kaybına nasıl katlanacağı bu hüküm dikkate alınarak hesaplanmalıdır.

Değer azalmasının hesaplanması şu şekilde somutlaştırılabilir: Değeri 600.000 TL olan bir mal üzerinde eşler ½ oranında paylı mülkiyet ilişkisi kurmuşlardır. Bu malın bedelinin 200.000 TL'si kocanın kişisel mallarından finanse edilmiştir. Kalan 400.000 TL için ise eşler taşınmaz üzerinde ipotek koydurmak suretiyle kredi çekmişlerdir. Malın tasfiye zamanındaki değeri 300.000 TL'ye düşmüştür⁸⁴. Bu örnekte kadın, kredi dışında kendi paylı mülkiyet payını finanse etmek için hiçbir katkıda bulunmamıştır. Koca ise 200.000 TL'nin 100.000 TL'sini kendi paylı mülkiyet payını finanse etmek

⁸³ AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 36.

⁸⁴ Benzer bir örnek ve paylaşırma için bkz. AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 36.

için 100.000 TL'sini ise eşinin paylı mülkiyet payına katkıda bulunmak için ödemiştir. Dolayısıyla eşler arasında bir yatırım ilişkisi meydana gelmiştir. Ancak malın tasfiye zamanında değeri düşmüştür. Bu sebeple koca, TMK m. 227/I uyarınca kadından başlangıçta katkıda bulunduğu 100.000 TL'yi talep edebilir. Sonuç olarak değer azalmasına eşlerin nasıl katlanacağı tablo aracılığıyla şu şekilde somutlaştırılabilir⁸⁵:

	Kadının Paylı Mülkiyet Payı		Kocanın Paylı Mülkiyet Payı		Kredi	Toplam
	E.M.	Kocanın Kişisel Malına Karşı Katkı Payı Borcu	K.M	E.M		
Katkı Miktarı		100	100		400	600
Katkı Oranı		1	1		4	6
Değer Azalması		-50	-50		-200	300
Garanti Edilen Değer	-50					
Krediye Düşen Değer Azalmasının Paylaştırılması	-100		-100			
Toplam	-150	100	-50		400	300

Tablodan da anlaşılacağı üzere kocanın, her ne kadar malın değeri azalsa bile, TMK m. 227/I'e göre başlangıçta katkıda bulunduğu 100.000 TL'yi kadından talep etme hakkı vardır. Kocanın başlangıçta kadının paylı mülkiyet payını finanse etmesi için yaptığı 100.000 TL'lik katkısına düşen 50.000 TL tutarındaki değer azalması ise kadının edinilmiş mallarına yansıtılır. Zira koca, TMK m. 227/I uyarınca başlangıçta yaptığı katkılar bakımından değer azalmasına katlanmak zorunda değildir⁸⁶.

D. Paylı Mülkiyet Yoluyla Edinilen Mallar Bakımından Değer Artış Payının Hesaplanması Zamanı

TMK m. 227'ye göre malın tasfiye esnasındaki değerine göre hesaplanacak olan değer artış payı, mal rejiminin tasfiyesinin tamamlanmasıyla muaccel hale gelir⁸⁷. Değer artış payı, edinilmiş mallardan

⁸⁵ Tablo için bkz. AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 36.

⁸⁶ AEBI-MÜLLER/WOLF, s. 36.

⁸⁷ ACAR, Mal Rejimleri, s. 140; ZEYTİN, N. 414; GÜMÜŞ, s. 337. Eşlerin değer artış payı alacağıın ödenmesinin tasfiye tarihinden önce yapılması konusunda anlaşabileceği yönünde bkz. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1185.

kişisel mallara veya tam tersi yönde bir katkı dolayısıyla istenilecekse artık değerın hesabında dikkate alınır⁸⁸. Dolayısıyla mal rejiminin tasfiyesi esnasında, artık değerin tespit edilebilmesi için değer artış payının da hesaplanması gerekir⁸⁹.

Paylı mülkiyete konu mal bakımından, tasfiye esnasında paylı mülkiyetin giderilmesi talebi ile birlikte değer artış payı alacağının da talep edilmesi uygun olur⁹⁰. Böylece paylı mülkiyetin paylaşılması esnasında, tarafların bu mal bakımından değer artış payı alacağı ve borcu da tespit edilir⁹¹. Fakat şunu da belirtmek gerekir ki değer artış payının tasfiye esnasında paylı mülkiyetin paylaşılması kapsamında hesaplanmaması onun daha sonra ayrı bir dava ile talep edilebilmesine engel değildir⁹².

V. SONUÇ

Eşlerden biri, bağışlama kastı olmaksızın, diğer eşin bir mal edinmesine katkıda bulunmuş ve söz konusu bu malın tasfiye esnasında değerinde bir artış olmuşsa değer artış payı alacağı gündeme gelir. Eşlerin ½ oranında paylı mülkiyet yoluyla edindikleri mallar bakımından da, eşlerden birinin bağışlama kastı olmaksızın kendi payına düşenden daha fazla ödemede bulunduğu durumlarda, değer artış payı alacağının varlığını kabul etmek gerekir. Zira eşlerin ½ oranında paylı mülkiyet yoluyla bir mal edinmeleri, tek başına, değer artış payı alacağından vazgeçtikleri anlamına gelmez. Eşlerin değer artış payı alacağından vazgeçmeleri için bunu yazılı olarak aralarında kararlaştırmaları gerekir. Öte yandan eşlerin edindikleri mallar üzerinde ½ oranında paylı mülkiyet ilişkisini benimsemeleri dış ilişkide eşya

⁸⁸ Detaylı bilgi için bkz. SARI, s. 281.

⁸⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N. 1176-1181.

⁹⁰ Hem mal rejiminin tasfiyesinin hem de değer artış payının aynı anda talep edilebileceği yönünde bkz. SARI, s. 274. TMK m. 226/II'ye göre tasfiye sırasında paylı mülkiyete konu bir mal varsa, bu malın genel hükümlere göre paylaşılması talep edilebilir. Bununla birlikte eşlerden biri, üstün bir yararının bulunduğunu ispatlamak ve diğer eşin payını ödemek suretiyle malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir.

⁹¹ Federal Mahkeme, yukarıda sözü edilen BGE 141 III 53 içtihadında, paylı mülkiyetin paylaşılmasında değer artış payı alacağının re'sen dikkate alınacağını belirtmiştir. Bkz. BGE 141 III 53 (Almanca çevirisi için bkz. HÄNNI-FISCHER, s. 610). İsviçre doktrininde dipnot 82'de aktarılan farklı bir paylaşım yönteminin uygulanabilmesinin sebebi de budur. Zira bu yöntemle göre yapılan paylaşımada katkı payı ve bu katkıya düşen değer artış payı, talebe gerek olmaksızın, en baştan dikkate alınmakta ve hesaplama buna göre yapılmaktadır. Türk hukukunda ise değer artış payı alacağının kişisel nitelikte bir talep hakkı doğurduğu kabul edildiği için bu yöntemle göre paylaşım yapılabilmesi ancak paylı mülkiyetin paylaşılması talebiyle birlikte değer artış payı ve katılma alacağının da talep edilmesi halinde mümkün olur.

⁹² Uygulamada değer artış payı alacağının çoğunlukla mal rejimi tasfiyesi davası kapsamında değil bağımsız bir dava yoluyla talep edildiği yönünde bkz. ŞIPKA, s. 187.

hukuku hükümlerini doğururken, iç ilişkide eşler arasında aile hukukuna ve mal rejimine ilişkin hükümler geçerliliğini sürdürür. Dolayısıyla her ne kadar eşler edindikleri mallar üzerinde paylı mülkiyet ilişkisini benimsemiş olsalar dahi, eşlerden birinin kendi paylı mülkiyet payının yanı sıra diğer eşin de paylı mülkiyet payının tamamını veya bir kısmını finanse etmesi, bu mallar bakımından, diğer şartlar da gerçekleştiğinde değer artış payı alacağını gündeme getirir.

Eşlerin paylı mülkiyet yoluyla edindikleri mallar bakımından değer artış payı alacağını hesaplanması özellik arz eder. Bu durumda değer artış payının hesaplanması için Federal Mahkemenin BGE 141 III 53 içtihadında belirlediği esaslardan yararlanılabilir. Buna göre mal rejimi tasfiye edilirken, paylı mülkiyetin söz konusu olduğu taşınmazlar bakımından teknik olarak her iki paylı mülkiyet payı, bağımsız iki taşınmaz olarak hesaba katılır. Her bir pay, eşlerin hangi mal kesimlerinden katkıda bulunduğu dikkate alınarak ilgili mal kesimine yazılır. Ancak bunu yaparken, her bir eşin kendi payını kendi mallarından finanse ettiği karine olarak kabul edilir. Bu karinenin aksine olan durumlar ise, yani eşlerden birinin paylı mülkiyet payının tamamının veya bir kısmının diğer eş tarafından karşılanması, değer artış payı alacağı doğurur.

Eşlerin paylı mülkiyetlerinde bulunan mallar bakımından değer kaybı olması durumunda ise diğer eşin paylı mülkiyet payını edinmesine katkıda bulunan eş, katkısının başlangıçtaki değerini talep eder.

KISALTMALAR

AJP	: Aktuelle Juristische Praxis
Aufl.,	: Auflage
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BGE	: Entscheidungen des Bundesgerichts
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
CHF	: Confederatio Helvetica Franc
CHK	: Handkommentar zum Schweizer Privatrecht
DAPB	: Değer Artış Payı Borcu
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.M.	: Edinilmiş Mal

EMK	: Eski Medeni Kanun
K.M.	: Kişisel Mal
m.	: madde
N.	: Number (kenar numarası), Numara
s.	: sayfa
S.	: Sayı
ss.	: sayfa sayısı
TMK	: Türk Medeni Kanunu
ZGB	: Zivilgesetzbuch

KAYNAKÇA

- ACABEY, Mehmet Beşir: “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları – İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, DEÜHFD, C. 9, Özel Sayı, 2007, ss. 491-534.
- ACAR, Faruk: Aile Hukukumuzda Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, (Acar, Mal Rejimleri).
- ACAR, Faruk: Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012, (Acar, Aile Konutu).
- AEBI-MÜLLER, Regina E./WOLF, Stephan: “Gemeinschaftliches Eigentum unter Ehegatten - insbesondere güter-, erb- und sachenrechtliche Aspekte/V. Miteigentum und Güterrecht”, Gemeinschaftliches Eigentum unter Ehegatten, eingetragenen Partnern und nichtehelichen Lebenspartnern - EU - Erbrechtsverordnung Weiterbildungstagung des Verbandes bernischer Notare und des Instituts für Notariatsrecht und Notarielle Praxis an der Universität Bern vom 21./22. Oktober 2015, Stämpfli Verlag AG, 2015, ss.. 30-41.
- BAŞPINAR, Veysel: “Türk Medeni Kanunu İle Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz”, AÜHFD, C. 52, S. 3, 2003, ss. 79-101.
- DEMİR, Mehmet: “Türk Medeni Kanunu’na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı”, TBB Dergisi, S. 61, 2005, ss. 292-303.
- DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016.
- GASSNER, Sybille/MAJID, Nadja: “Neuere Rechtsprechung und Literatur zum Ehe- und Kindesrecht”, Familienvermögensrecht: berufliche Vorsorge - Güterrecht - Unterhalt, 8. Symposium zum Familienrecht 2015 Universität Freiburg, Schulthess, 2016, ss. 203-343.
- GEISER, Thomas: “Besprechung neuerer Entscheidungen auf dem Gebiet des Eheerchts”, AJP 2015, Dike Verlag AG, ss. 1719-1721.
- GRAF, Irmgard: Pra 101 (2012) Nr. 101, Bundesgericht, II. zivilrechtliche Abteilung Entscheid vom 17.02.2012 İ.S. A. (Ehefrau) c. B. (Ehemann) (5A_352/2011), (Erişim) www.legalis.ch, 10.02.2017.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008.
- HÄNNİ-FISCHER, Bernadette: Pra 104 (2015) Nr. 76, Bundesgericht, II. zivilrechtliche Abteilung Entscheid vom 20.11.2014 İ.S. A.A. c. B.B. (5A_621/2013), (Erişim) www.legalis.ch, 19.01.2017.

- JUNGO, Alexandra: “Liegschaften in der güterrechtlichen Auseinandersetzung: Wie steht es um Mehr- und Minderwert?”, Familienvermögensrecht: berufliche Vorsorge - Güterrecht - Unterhalt, 8. Symposium zum Familienrecht 2015 Universität Freiburg, Schulthess, 2016, ss. 39-60.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Katkı - Katılma Alacağı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016.
- RUMO-JUNGO, Alexandra: Personen- und Familienrecht inkl. Kindes- und Erwachsenenschutzrecht Art. 1-456 ZGB, Art. 206, CHK – Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, 2. Aufl., Schulthess Juristische Medien AG, 2012, ss. 636-647.
- SARI, Suat: Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2007.
- ŞIPKA, Şükran: Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- WOLF, Stephan/ THUT, Daniel: “Die privatrechtliche Rechtsprechung des Bundesgerichts im Jahr 2014” – Familienrecht – Ehe-und Erwachsenenschutzrecht, Stampfli Verlag AG, 2014, ss. 674-711.
- ZEYTİN, Zafer: Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.